

Rakennustutkimus ja Avoimen tiedon keskus

3.12.2016 Tekijä [Jyväskylän yliopiston kirjasto](#)

Rakennushistoriatutkimuksen tehtävänä on luoda rakennuksen tai rakennusryhmän nykytilasta hyvä yleiskuva korjausrakentamisen tai yksityiskohtaisen kaavoituksen tarpeisiin. Tutkimus tuottaa tietoa esimerkiksi kohteen rakennetyypeistä, rakennustavoista ja käyttötarkoituksista.

Jyväskylän yliopiston museon ensimmäinen rakennustutkimus Puutarhurin talosta ja Pajasta valmistui vuonna 1993. Museon rakennustutkimus profiloitui ja museon rooli Jyväskylän yliopiston kampusten kulttuuriperinnön hoidon- ja kehittämisen asiantuntijatehtävissä vakiintui Seminarium- ja Oppio-rakennusten korjausten aikoihin vuosina 2006–2011. Tällöin museossa työskenteli useita määräämisiä rakennustutkijoita tekemässä korjaushankkeiden yhteydessä tehtäviä tutkimuksia ja työmaadokumentointeja.

Museo on laajentanut merkittävästi maksullista palvelutoimintaansa.

Vuonna 2012 museo sai vakituisen rakennustutkijan. Rakennustutkimustyö tehdään suurelta osin ulosmyyntityönä, minkä ansiosta museo on laajentanut merkittävästi maksullista palvelutoimintaansa. Tänä päivänä yhä useampi tilaus tulee kampusalueiden ulkopuolelta. Tällaisia kohteita ovat olleet mm. Jyväskylän kaupungintalo, Puistokoulu, Kankaan vanhan paperitehtaan siipiosa ja Sparvinin talo Toivolon vanhalla pihalla. Yhteistyötä museo tekee [Museoviraston](#), [Keski-Suomen museon](#), [Alvar Aalto -säätiön](#), [Suomen yliopistokiinteistöt Oy:n](#) ja [Jyväskylän kaupungin](#) kanssa.

Rakennustutkijan työstä

Rakennustutkijan työn keskeiset tehtävät liittyvät yliopiston kampusalueiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen tutkimukseen, rakennustutkimuksen julkaisujen kokoamiseen ja kokoelmien tallennukseen. Tämän lisäksi tehtäviin kuuluu myös tietopalvelutyötä sekä kulttuuriympäristökoulutuksiin kuuluvaan opetukseen osallistumista. Rakennustutkimus tuottaa pääasiassa kolmenlaisia tutkimuksia: rakennushistoriatutkimuksia, työmaadokumentointeja ja inventointeja.

Rakennustutkija seuraamassa Sparvinin talon hirsirungon uudelleen kokoamista. Kuva: Jyväskylän yliopiston tiedemuseo

Rakennushistoriatutkimuksen kohteena oleva rakennus on yleensä suojeltu tai sen suojelua valmistellaan. Tutkimuksessa tutkitaan arkisto- ja kenttätöiden avulla rakennuksen historiaa, suunnittelu- ja muutosvaiheita sekä nykytilaa. Tutkimus tukee uuden muutoksen tai korjauksen suunnittelua, mistä johtuen tutkimus tehdään useimmiten korjauksen hankesuunnitteluvaiheessa. Rakennushistoriatutkimus myös auttaa kohteen säilyneisyyden ja arvojen tunnistamisessa sekä suojelutarpeiden ja tavoitteiden määrittelyssä.

Dokumentoinnit täydentävät historiaa

Työmaadokumentoinnit ovat nykyajan dokumentointeja, jotka täydentävät rakennusten historiaa korjausten aikana löydettyllä uudella tiedolla rakennuksen menneistä vaiheista ja muutoksista. Nykydokumentoinnin keinoin tallennetaan kohteen korjauksen lähtökohta, toteutusvaihe ja lopputulos. Nämä dokumentit eroavat urakoitsijoiden osana laadunvalvontaa tekemistä dokumentoinneista huomioimalla kohteen kulttuurihistorialliset ja arkkitehtoniset arvot sekä muutosten vaikutukset niihin. Painotus on usein purkuvaiheen dokumentoinnissa ja katoavissa materiaaleissa ja rakenteissa. Rakennustutkija toimii myös tiedonvälittäjänä työmaalla eri tahojen välillä.

Rakennushistoriatutkimukset ja työmaadokumentoinnit säästävät kustannuksia.

Dokumentoinnissa kerätty aineisto tukee muun muassa tulevia korjauksia, rakennuksen ylläpitoa sekä korjausrakentamisen työtapojen ja materiaalien kehittelyä. Sekä rakennushistoriatutkimukset että työmaadokumentoinnit säästävät kustannuksia, sillä hyvin tehtyjen selvitysten avulla korjausten laajuudet on helpompi määrittellä ja näin vältetään hintavilta lisäyökustannuksilta ja tulevien korjausten suunnittelu helpottuu.

Edellä mainittujen tutkimusten lisäksi museon rakennustutkija laatii inventointeja ja selvityksiä yliopiston kiinteästä ja irtaimesta kalustuksesta, ulko- ja sisävalaisimista sekä interiööreistä. Kalustusinventoinnit ovat pääasiassa ns. arvokalusteinventointeja. Esimerkiksi Villa Rana ja Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelemat kohteet ovat kokonaistaideteoksia, sillä rakennuksen suunnittelija suunnitteli myös niiden sisustuksen.

Päätavoitteena on arvokkaiden interiöörien tunnistaminen ja niiden vaaliminen.

Inventoinnit toteutetaan usein korjaushankkeiden yhteydessä, sillä ne tukevat muun muassa uusien kalustussuunnitelmien laatimista. Korjauksia ja ylläpitoa varten pidetään myös ns. rakennusmateriaalipankkia, johon kuuluu esimerkiksi valaisinten kupuja, keraamisia lattia- ja seinälaattoja ja ovenkahvoja rikkoontuneiden tai muista syistä korvattavien tilalle. Kaikkien näiden selvitysten ja materiaalipankin ylläpitämisen päätavoitteena on arvokkaiden interiöörien tunnistaminen ja niiden vaaliminen.

Konkreettista historiaa ja alueellista identiteettiä

Nyt kun Seminaarinmäen rakennuskannan omistajuus on alkanut pirstoutua yliopiston luopuessa rakennusten käytöstä ja Suomen yliopistokiinteistöt Oy:n alkaessa myydä alueen rakennuksia, on tärkeämpää kuin koskaan, että tieto kohteista ja niiden merkityksistä välittyy uusille omistajille, jotta voisimme yhdessä pitää huolta tästä valtakunnallisesti merkittävästä alueesta. Historia konkretisoituu rakennuksissa ja kulttuuriympäristö on osa alueen identiteettiä ja voimavara, jota kannattaa hyödyntää. Kampusalueiden rakennetun kulttuuriympäristön tutkimisen myötä tietomme yliopiston historiasta kasvavat ja tarkentuvat.

Ei pidä unohtaa hyvin hoidetun rakennuskannan merkitystä matkailun ja yliopiston imagon kannalta.

Näiden tietojen välittäminen opiskelijoille, henkilökunnalle ja jyvaskyläläisille on tärkeää heidän alueellisen identiteettinsä muodostumisen kannalta ja auttaa heitä samaistumaan ja kiinnittymään alueeseen. Ei myöskään pidä unohtaa hyvin hoidetun arvokkaan rakennuskannan ja siihen liittyvien tarinoiden merkitystä matkailun ja yliopiston imagon kannalta. Tuotettu aineisto ja tieto palvelevat koko korjausrakentamisen kenttää sekä muuta rakennettuihin kulttuuriympäristöihin liittyvää tutkimusta.

Lozzin ruokasali on Alvar Aallon arkkitehtitoimiston kokonaistaideteos ja yksi yliopiston tärkeimmistä interiööreistä. Kuva: Jyvaskylän yliopiston tiedemuseo

Kampusalueilla tai muissa rakennuskohteissa tehtävien rakennustutkimuksien hyödyt eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään alueiden tai rakennuksen sisäpuolelle. Jokaisen tutkimuksen myötä tietomme olemassa olevasta rakennuskannasta, menneiden aikakausien rakennusmateriaaleista ja -menetelmistä ja kulttuuriympäristömme ominaisuuksista karttavat. Tuotettu aineisto ja tieto eivät palvele pelkästään tutkimuksen kohteena olleen rakennuksen omistajia ja käyttäjiä vaan myös koko korjausrakentamisen kenttää sekä muuta rakennettuihin kulttuuriympäristöihin liittyvää tutkimusta.

Avoimen tiedon keskus – yhteistyötä aineistojen avaamiseksi

Museon ja kirjaston yhdistyminen Avoimen tiedon keskuksiksi (Open Science Centre)

lisää näiden kahden muistiorganisaation yhteistyötä merkittävästi. Museo toivoo yhdistymisen luovan uusia julkaisukanavia ja keinoja mm. rakennustutkimuksen aineiston avaamiseksi laajemmin kaikkien tietoa tarvitsevien käyttöön sekä uusia tapoja, joilla kampuksien arvokasta ja mielenkiintoista menneisyyttä voisi tuoda osaksi kampuksien nykypäivää.

Yhteistyössä olisi myös mahdollista kehittää viime vuosina lisääntymässä määrin tehtävien työmaadokumentointien menetelmiä, tutkimusten tulosten ja aineistojen esitystapoja ja laajan aineiston talletukseen ja luettelointiin soveltuvia tietokantoja. Erityisesti digitaalisen aineiston pitkäaikaissäilytyksen ongelmiin lähdetään yhdessä etsimään kestäviä ratkaisuja. Yliopiston muistin vaaliminen onkin yksi Avoimen tiedon keskuksen keskeisistä tehtävistä.

Riikka Javanainen